

Folyóiratok.

A **Budapesti Szemle** februári számában *Schächter Miksa* emlékeztetővel vázolja Kovács József életét és méltatja érdemeit. *Krcsmárik János* elvégzi keleti benyomásának előadását. *Farkas Jenő* a negyven év óta fennálló franciaországi guisei Familistere-ben tett futólagos megfigyeléseit mondja el. *B. P.* megkezdi Hardy Tamás regényének fordítását (Otthon, a külföldön.). *Szász Károlytól* eredeti költeményt kapunk, *Ambrosius Johannától* pedig *Sponer Andor* fordít le egyet. *Kondor Alfréd* svédországi tanulmány útjáról számol be, s—f. a *Balás Árpád* szerkesztésében megjelent nagyobb milleniumi szakmunka ismertetése alkalmából mezőgazdasági szakoktatásunk hiányaira mutat rá. Az »Értesítő« rovata érdekes bírálatokat közöl, köztük gróf Zichy Jenő »válaszát Hermann Ottó úr bírálatára«. Ebben reflectálnunk kell arra a rólunk szóló részre, hogy »az expedicio összeállítását t. H. úr nem adja egész híven«. A rectificatio azonban nem felel meg az expedicio összeállításáról szóló, a hirlapok 1895. ápr. 19. számában megjelent hiteles közlésnek, mely a Hermann Ottó állítását igazolja. — A *Márcz.* füzetben a főbb cikkek: Az első császárság száműzöttei osztrák földön, *Károlyi Árpádtól*; Italia (II.) *Berzeviczy Alberttől*; Szigligeti arcsképe előtt, *Vadnay Károlytól*. Viszonzás gr. Zichy Jenő válaszára, *Hermann Ottótól*. — Az ápr. füzet főbb cikkei: Az alföldi munkáskérdés (I.) ifj. *Návay Lajostól*; képzőművészeti újabb elméletek *Éber Lászlótól*; az országgyűlési pártok 1606 tavaszán Kassán, *Károlyi Árpádtól*; Domenico Ghirlandajonak újabban fölfedezett falképe Florenzben, *Wollanka Józseftől*; Verescsagin Napoleon-cyclusáról *Krenner Viktortól*.

A **Századok** januári füzetében *Fraknoi Vilmos* köszönt be nagyobb értekezésének első részével, Mátyás király magyar diplomatáiról: Kosztolányi Györgyről és Handó Györgyről. *Thaly Kálmán* Gyöngyösi István életéhez szolgáltat apró adatokat. *Illéssy János* dr. Balassa Bálint Annájáról értekezik. *Tagányi Károly* bevégzi a magyar udvari kancelláriai levéltár ismertetését. *Stessel József* pedig bebizonyítja, hogy »Kismarton az Árpádok alatt nem volt castrum; de Castrum ferreum nevet se viselvén, ez a nép a Vasvármegyében fekvő Vasvárnak kizárólagos tulajdona«.

A februári füzetben *Fraknoi* befejezi értekezését. — o. — o. magyar-bulgár összeköttetésekről ír; *Kropf Lajos* a magyar gályarabok történetéhez tesz megjegyzéseket s *Tagányi Károly* az erdélyi udvari kancelláriai levéltárát ismergeti. A »Történeti irodalom« mindkét számban szép bírálatokat és ismertetéseket nyújt.

A márcz. füzetben gr. *Teleki Géza* közgyűlési megnyitója és a titkári jelentés után, a br. Orlay s gr. Serényi-családról ír *Thaly Kálmán* és Thököly erdélyi fejedelemsége I. közleményét adja *Szádeczky Lajos*.

A **Történelmi Tár** I. füzetében *Hodinka Antal* III. Károly királynak Esterházy Imre primáshoz (1725 május 9-től 1740 október 11-ig) intézett 16 sajátkezű levelét teszi közzé. *Szilágyi Sándor* harmincznyolcz becses okmányt közöl I. Rákóczy György történetéhez. *A. E.* az 1686-ki Thököly-féle mozgal-

makról nyújt több latin és német oklevelet. *Wertner Mór* dr. okirati kútfők nyomán az Árpádkori megyei tisztviselők megismertetését folytatja. *Karácsonyi János* a szentmiklósi és óvári gróf Pongrácz család levéltárából az 4597-től 1708-ig terjedő időközből oklevél kivonatokat ad s ezzel ugyane levéltár darabjainak kivonatolását be is fejezi. *Beke Antal* a kolozsmonostori konvent levéltárából szintén oklevél-kivonatokat közöl 1517-től 1553-ig. A művelődéstörténeti adatok között *H. A.* Eleonora császárné, *II.* Ferdinánd császár és király felesége magyar királynővé koronáztatásának rendjét adja. *L.* egy 1528 évi fa- és fegyverkiviteli engedélyt tesz közzé, s *D. Gy.* Pöstyényi Gergelynek, Szapolyai János király 1526—1532 közti udvari kiadásairól vezetett jegyzékét nyújtja. Végül a vegyes közlésekben huszonhárom változatos tartalmú kisebb oklevelet olvashatunk.

A II. füzetben *Thaly Kálmán* a br. Orlay és gr. Serényi-család zábláthi levéltárából 1566—1718. közöl okleveleket; a nagymihályi levéltárból *Nagy Gyula* ad közleményeket; *Brandenburgi Katalin* és a diplomácia V. közl. részét közli *a—a.*; a Mileji Salamon-család adománylevelét *III. Béla* királytól 1178-ból közli dr. *Borovszky Samu*; a kolozs-monostori konvent levéltára regestáit folytatja *Beke Antal*.

Az **Akadémiai Értesítő** januári füzetében a M. Tud. Akadémia belső tagjainak névsora után legelől *Szász Károly* rövid búcsuztató beszédét találjuk „Pálffy Albert koporsójánál“. *Goldziher Ignác* az orientalisták XI-ik nemzetközi kongresszusáról tesz jelentést. Ezeket három kivonat követi. Egyik „adalék a legújabb keletű Cicero cultus jelentéséhez“ *Schwarz Gyulától*, a másikban *Mocsáry Sándor* ír Magyarország hymenopteráiról (hártvas szárnyú rovarok), s a harmadik *Lipthay Sándor* vasút építéstani kézikönyvéből való székfoglaló. Az állandó rovatok mellett még kérelem van az Akadémia palotájában létesítendő Széchenyi-múzeum tárgyában. — A *márcz.* füzetben gr. Széchenyi Béla kelet-ázsiai útazásának eredményeit ismerteti *Lóczy Lajos*; a Gyöngyösi latin-magyar szótár-törredéket *Melich J.*; Aegyptologiai tanulmányokat a chronologia köréből közöl *Mahler Ede*.

A **Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle** 2. számában *Takáts Sándor* dr. értekezik a dohány elterjedéséről és az első dohány monopóliumról hazánkban. A becses gazdaságtörténeti adatokat az egész füzet számára *Barabás Samu* szolgáltatta. Címök szerint a következők: A szathmári kereskedők czéhszabályai, *Thurzó Szaniszló* gróf útasítása galgóczi vámosa részére, a brassói papírmalom eladása 1568-ban, bányaszerződések 1619—21-ből; *Alsó-Lendva* és *Lenti* várak udvarbírájának útasítása, a szilágy-somlyai uradalom jobbágyainak szolgálmányai 1669-ben, *Bethlen Gábor* szerződése egy török kereskedővel s végre a kolozsvári képiprók czéhszabályai az 1618—53 közötti évekből. A vegyesek között *K. L.* pár sorban egy 1564 évi lóvásárról, s 1558 évi szüreti kiadásokról tudósít. *T. K.* pedig 1634—41-iki lengyelországi borkivitelünkről ad kimutatást. A füzetet »Gazdaságtörténeti Értesítő« fejezi be. — A III. füzetben főcikk: »A dohány elterjedése« stb. befejezése. Az *Adatok* közt *Kassa* város útasítása dézsmaszedői számára, *Kemény Lajostól*. A *Vegyesek* közt *Czigányok* szabá-

dalomlevele Mátyás királytól — és Thököly Imre s a bujdosók postája *Szádeczky* Lajostól.

Az **Erdélyi Gazda** januári számában, a rendes külön történelmi rovatban *Kuszkó István* ad ki egy 1825 évi szabályzatot, s ő közli az 1847 évi törvényhatósági adórovattal is. *Koncz József* Teleki Mihály görgényi tiszteji fizetésének 1671-iki jegyzékét bocsátja ki, s ugyanő feljegyzést közöl arról, hogy 1677-ben »kiknek mennyi bor járt Apafi Mihály udvarában«. *K—n—s.* három múlt századi marosszéki birtoklevelet ismertet meg s *Kiss Ferencz* a gegei határrészek neveit állítja össze.

A februári számban *Szádeczky Lajos* dr. négy, s *Koncz József* egy oklevelet ad ki a kománai uradalom történetéhez, a XVII. századból.

Az **1848—49. Történelmi Lapok** 2. számát *Köváry László* nyitja meg »visszaemlékezéseivel a forradalom derűsebb napjaira«. Folytatólag ott van még *Biró Ede* honvédörnagymag emigrációi naplója, s külön cikkben a verseczi honvéd emlék leírása, ugyanennek képével. A szám végére az öreg honvédek halálzásáról való megemlékezések jutottak. — A 3—7. számban *Köváry* folytatja nagybecsű visszaemlékezéseit s mellékletül vannak adva: a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság ünnepélyein tartott *Emlékbeszéd*ek 1873—1897.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny** II. számában *Binder Jenő* folytatja tanulmányát egy magyar Lázár-drámáról s rokonairól. *Veress Ignác* alanytalan mondatainkról értekezik. *Hegedüs István* Euripides Alkestisét tárgyalja s megkezdett értekezésében az Alkestis mythost fejtegeti. *Heinrich Gusztáv* »Walthorius fordítások« czíme alatt »a középkori költészetnek egyik legszebb remekéből, a X. századi latin Walthoriusból« bírál és mutat be németre fordított részleteket két újabb fordításból. *Kont Ignác* dr. tovább ismerteti az 1895—97 évi francia philologiai irodalmat. *Hegedüs István* dr. a classicus írók műfordításainak sorrendjéhez szól s első sorban legszükségesebbnek tart »egy a görög lyrai költés szellemét lehetőleg minden oldalról feltűntető anthológiát, aztán teljes Euripidest, Pindarost, Platont, Aristoteles, a szónokokat és Theokritost kíván s rámutat »a latin irodalom legjavából« nálunk levő hiányokra is. A füzetben ott van még a hazai és külföldi irodalom két rovata, a budapesti phil. társaság XXIII. közgyűlése, s vége vegyesek és könyvészet. — A III. füzetben *Pecz Vilmos* értekezik A magyarok ősi nevéről Konstantinosnál; *Binder Jenő* egy magyar Lázár-dráma és rokonairól; *Kont Ignác* a francia phil. irodalomról stb. *Lázár Béla* Chamisso »Fortunatus«-sáról; *Hegedüs István* Euripides »Alkestis«-éről.

A **Magyar Nyelvőr** II. füzetében *Balog Péter* Gulyás István debreczeni tanár új kísérletét ismerteti, a határozók osztályozására. *Gombos Zoltán* a jelenkori nyelvészet alapelveit fejtegeti. *Kúnos Ignác* z a csollák, szarahora, csanak és kokonya török jövevény szavakat magyarazza. *Joannovics György* helyreigazításaiban néhány téves szólást kritizál meg és javít ki. *Kalma István* a mohácsi nyelvjárást írja le. Az ezt követő nyelvtani műszók után *Kimnach Ödön*, *Rechnitz Géza* *Szabó Béla* nyelvújítási adatokat nyújtanak s *Vozáry Gyula* Kemény Zsigmond szókinéséből állít össze néhányat. Több adat van a

német-magyar szótárhoz s aztán bő és változatos tartalommal a rendes rovatok jönnek. — A III. füzet cikkei: A jelenkori nyelvészet alapelvei, *Gombóc Zoltántól*; Új kísérlet a háttározók osztályozására, *Balogh Pétertől*; a mohácsi nyelvjárás, *Kalma Istvántól*; Jósika Miklós nyelvújítása, *Bartha Józseftől*.

A **Földrajzi Közlemények** XXVI. kötetének 1. füzetében dr. *F. Szántó Károly* az árva-liptói mészkő-hegység prószéki patakának áttörését s a hegység karszt jelenségét ismerteti. *Hopp Ferencz* a földközi teuger körül fekvő országokban tett hosszas téli útazását ismerteti. Dr. *Versényi György* Ujfalvy Sándor hátrahagyott emlékirataiból közli a Körösi Csoma Sándorra vonatkozó jellemzősszerű megemlékezést. Záradéknak a könyvészet, beérkezett folyóiratok összeállítása, nagyszámú rövid közlemények stb. maradnak. — A II. és III. füzetben Péchy Imre neorogja után, Dalmácia Magyarországhoz való viszonyát, tekintettel Fiumére, ism. *Havass Rezső*; Palestina földrajzát dióhéjban adja dr. *Erődi Béla*; útazási jelentést Mandsu-országból *Cholnoky Jenő* s az ő ázsiai útazásáról ír *Lóczy Lajos*.

K. L.

Erdélyi Múzeum-egylet.

A bölcsélet nyelv és történeti szakosztály választmányja márcz. 26-án ülést tartott, melyen a titkár az újabban beérkezett dolgozatokat mutatta be s indítványozta, hogy a Múzeum-egylet az unio félé százados évfordulóján május 30-án ünnepies diszülést tartson *Schneller István* dr. vál. tag az University Extension felől írt nagybecsű de m. e. 6 ívnyi terjedelmű dolgozatának az Erdélyi Múzeumban kiadása elősegítésére az egyetemi tanács megkeresését határozta el a választmány.

Ugyancsak márcz. 26-án a szakosztály havi ülést is tartott, melyen *Téglás Gábor* olvasott fel az Erdélyi Érczhegység őskori védműveiről és legrégibb lakosságáról. Az Erdélyi Múzeumban fog megjelenni.

Új tagokul felvétettek: *Ragvolczi Csoma József* földbirtokos Abaúj-Devecseren, dr. *Szendrei János* honvédm. titkár Budapesten, (ajánlja titkár) dr. *Bartha Béla* jogtanár Debreczenben (aj. elnök), dr. *Wolff Béla* tanár Székesfehérvárt (aj. Halász Ignác), *Gömöri János* tanár Eperjesen (aj. Szlávik Mátvás dr.)

Az Erdélyi Múzeum-egylet igazg.-választmányja ápril 6-án tartott ülésén elhatározta, hogy az évi közgyűlést április 28-án d. u. 5 órakor tartja meg a városháza nagytermében; b. e. titkára Finály Henrik arczképét megfesteti és felette emlékbeszéd tartására Szamosi Jánost kéri fel; az unio félé százados évfordulóján máj. 30-án diszülést tart. Három beces adomány is érkezett a múzeum-egyletnek: u. m. T. Molnár József úr alapítványa fia Molnár Jenő József nevére a régiségtár gyarapítására; a m. k. államvasútak kolozsvári üzletvezetősége egy bizancci császári nagy ezüstpénzt küldött be a múzeumnak, melyet a brassai kavicsbánya mellett találtak; végül Czetz János a temetkezési intézetében festett nemesi czimerekből egy gyűjteményt küldött a könyvtárban elhelyezésre, melyek közt történeti nevezetességű férfiak czimerei is vannak. Mind ezekért hálás köszönetet szavazott a választmány.